

Anno 1991

**Uz brīvo Latvi kuģīts peld – Mans mīļais, mans dārgais – Manā
vēstuļkastē – Nedaudz vārdos – Es caur savu objektīvu ņemu dabu
– beigtu, dzīvu...**

Rimants Ziedonis Sidnejā. No kr. – Uldis Siliņš, Rimants Ziedonis, Imants Sveilis.
Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

UZ BRĪVO LATVI KUĢĪTS PELD LATVIJĀ

Sidnejieši ir atkal ceļa jūtīs. *Uz brīvo Latvi kuģīts peld*, kā mēs vēlāk Ka-leidoskopā dziedam. Šoreiz tas peld ar Anitas Apeles tulkoto un režisēto Gintera Grāsa lugu *Onkulīt, Onkulīt*. Ansamblī, ieskaitot režisori, ir 8 cil-vēki – A. Apele, I. Apelis, J. Čečins, L. Ozere, I. Grīnberga, V. Dortiņa. A. Kaze un A. Knope. Dekoratore – D. Grete. Izrādes pašu mājās notiek aprīļa beigās, bet jūnijā – Staicelē, Rīgā, Limbažos un Jelgavā.

Par izrādēm Sidnejā A. Zariņš cita starpā raksta:

Šis iestudējums A. Apelei bija ciets rieksts, jo nav viegli kāpināt drāmatisko attīstību un pastiprināt komēdiju, nezaudējot radušos šausmu un politisko nozīmi. (Zariņš A. Treji Vārti, 1991. g., nr. 139?)

I. Rodžersa AL raksta:

Skaņas un dekorācijas atkārtoti pauda par stilizētām šausmām, bet iestudējums šo apvienoto stilu neatbalsoja. Nebija arī skaidrs, cik tālu bija gribēta brechtiskā skatītāja atsvešināšana, sēdinot “brīvos” aktierus skatuves malā kā otro publiku Bolina laundarbiem.

“Onkulīt, Onkulīt” neguva pat vācu publikas atsaucību, tādēļ A. Apeles izvēle, turklāt ciemiem Latvijā, nenoliedzami bija pārdroša. Jau no pirmajām režijām viņa pievērsusies eksperimentālajam teātrim. Iesaistīdamās intensīvās drāmas studijās universitātē, viņa savus meklējumus cenšas realizēt ar SLT starpniecību. Ar Onkulītša iestudējumu viņa centās skatītājiem, kopā ar aktieriem, dekorātoru, tērpu gatavotāju un apgaismotāju izanalizēt uz skatuves redzamos notikumus un tēlu rīcību. SLT mīļotāji tad arī centās šo rēbusu atminēt, ko spilgti atklāja izrāžu apkūlības.

A. Zariņš par izrādēm Latvijā:

Kā izrādēs reaģēja skatītāji Latvijā? A. Apele ar humoru to raksturoja šādi: “Jel-gavas kultūras namā zāle bija pārpildīta. Stāvēja gar sienām, Starprbrīdī neviens negāja ārā, jo baidījās pazaudēt sēdvietu, tas nozīmēja, ka viņi gribēja redzēt arī otro cēlienu. Staicelē smējās par jokiem pareizās vietās, bet Rīgā bija atturīgāki. Viņus pārsteidza mūsu spēlēšanas veids.” (Zariņš A. Treji Vārti, 1991. g., nr. 139?)

B. Kalnačs laikrakstā *Neatkarīgā Cīņa*:

Šogad paliek 40 gadu kopš ansambļa pirmā iestudējuma 1951. g. janvārī, tāpēc šogad Latvijā arī sidnejiešiem ir savs jubilejas zemeņu laiks. Pirmo reizi tēvzemē viņi bija pērnrudē ar divām izrādēm, kurās I. Sveiļa režijā spēlēja L. Veikina, U. Siliņš, J. Zemītis, ilggadējie trupas veterāni.

Šogad – trešā izrāde, kurā pārstāvēti pavisam citi vārdi. Viena teātra divas sejas un arī atšķirīgi darbības virzieni. (...) Sidnejas teātra iestudējumā šoreiz skatītājām vācu rakstnieka Gintera Grasa lugu “Onkulīt, onkulīt”. (...) Un te jāteic, ka Sidnejas latviešu teātris ir bijis noturīgākais no trimdīniekiem arī tajā ziņā, ka līdzās latviešu dramaturģijai tas vienmēr daudz spēlējis cittautu autorus no klasiķiem līdz modernistiem un abstraktā teātra dūžiem.

Varbūt izrāde Rīgā dažam lika paraustīt plecus, bet viesiem tas nav nekas neparasts un savu līniju viņi nosargājuši sīvos strīdos ar citādi domājošiem arī zemeslodes otrā pusē. (...)

Dīvainā vieglumā, ar kādu rodas un atrisinās situācijas, ir kāda radniecība ar mūsu folklorā pausto pārliecību, ka ļaunums ir pieveicams. Un, ka pašā tumšākajā dvēselē ir kāds gaišs kaktiņš – par spīti tam, ka aktieru tērpos izteikti melnā un baltā pretstati. Vismaz ar šo gaišo strīpu arī melno Bolinu nospēlēja Ivars Apelis.

Un vēl. Autora un teātra draiskajā ironijā varam noskārēt arī kādu burtiskāku zemstrāvu. Tā ir doma par to, ka klasiska tipa nelietis mūsu dienās jūtami novecojis. Vai gan, turpat ik dienas dzirdot par nesodītām, brutālām ļaunprātībām pat valsts mērogā, mūsu asinis šausmās sadrebas, skatoties, teiksim, uz šekspīrisko ļaundari, kas par saviem noziegumiem samaksā ar plosošām dvēseles mokām? Pasaule ir kļuvusi ciniskāka un tādu to neizbēgami tēlo arī mākslā.

Šādā dramaturģijā noteicošās nav situācijas, bet gan stils, un tieši tas nereti ir klupšanas akmens arī mūsu profesionāliem ansambļiem. Arī sidnejiešiem lielā izrādes daļā nekādi nevedās atraisīties no sadzīviskuma atsevišķos tēlos, kā Ina Grīnberga Sofijā, Vairas Dortiņas mātē un Arvida Knopes mežsargā Zaļkalnā, Lindas Ozeres Mimī, gan iezīmējot interesantus vaibstus, bet šiem aktieriem negūstot vienotu sabalsojumu.

(Par šo piezīmi Apele priecājās, jo tieši to autors un arī viņa bija centusies panākt, tādejādi parādot, ka parastie ikdienas pilsoņi savā vientiesībā neredz briesmas un veicina varmācības nostiprināšanos)

Toties stilistiski krāšņa pēkšņi atplauka beidzamā aina.

(...)

Ja man vaicātu, vai pērnrudē izrādēs sidnejieši viennozīmīgi apliecināja sevi par trimdas teātra mākslas galvgala kolektīvu, visgodīgākā atbilde laikam tomēr būtu – ne gluži.

Arī šogad varbūt ne viss veicās, kā gribēts, bet mēs ieraudzījām, ka tas joprojām uzticīgs daudzveidībai repertuāra izvēlē, nevairās no dramaturģiski cietiem riekstiem, ka tajā ir latviski labi runājoša, atraisīta jaunā paaudze. Aiz trejdeviņām zemēm latviešu kultūras saliņa joprojām turas un nesabrūk. Un tas, šķiet, ir galvenais. (Kalnačs B. Teātris, bet cits. Neatkarīgā Cīņa, 1990. g. jūlijs)

S. Geikina Literatūrā un Mākslā: SLT rādīja visai neierastu darbu. Brīnišķas un

groteskas situācijas valdīja teātra uzvedumā. Parodija par varmāku Bolinu ir draiski ironiska un uzsvērti nopietna. Cilvēki, kuri nokļūst Bolina ietekmē, ir tik egoistiski, tik ļoti aizņēmti ar sīkajām ikdienas rūpēm, ka nepamana un, šķiet, nemaz negrib pamanīt briesmas, kuras rada Bolina eksistence. Cilvēki redz tikai jocīgo pusi. Viņi raugās it kā greizā spogulī un ir gaužām uzjautrināti par nepatieso, sašķelto tēlu.

Hm, neviens vārds par skaidru runāšanu? Par nespēju saprast filigrānās attiecības? Ar Čaka vārdiem runānot: *Pasaulē, pulkvedi, taisnības nava, / Pat tēraudi rūs!*

MANS MĪLAIS, MANS DĀRGAIS

Kamēr daļa no mūsējiem raujas pa Latviju, K. Gulbergs iestudē Harija Gulbja komēdiju *Mans mīlais, mans dārgais* (*Burvja paklājs*). Arī man, L. Veikina un J. Zemītim ir lomas. Šī luga Latvijā pirmo reizi uzvesta 1966. g. Ventspilī.

Gulbis nav mums svešinieks. 1980. gadā viņa lugu *Kamīnā klusi dzied vējš* iedrošinājis iestudēt Austrālijas latviešu teātris. Mēs īsti nevarējām saprast, kā tādu necilu intrigu var ņemt par pamatu lugai. Dabūjuši dzīvokli? Nu, kas tur liels? Tas tikai norāda, cik maz mēs toreiz zinājām par apstākļiem Latvijā.

1990. gadā Nacionālā teātra ļaudis viesojās Austrālijā ar H. Gulbja lugu *Olivers*.

Gulbja lugas ir gabaliņi no aktuālās ikdienas, kas mums virmo apkārt. Tās graiza dzīves negatīvās parādības. Var pat sameklēt zemtekstus, ka pie tā nav vainīgi tikai cilvēki, bet arī vara, kas noteic visu dzīvi. To vislabāk un drošāk parādīt komēdijas iekrāsojumā, piemētot šķipsnu mīlestības.

Komēdijas darbība risinās laikā, kad Latvijā sāka pirkat automašīnas. Lugā mehāniskais auto sarežģī cilvēku attiecības un palīdz arī tās atrežģīt. Gulbis skatās uz saviem raksturiem ar ar labvēlīgām, bet skeptiskām acīm. Viņš nenosoda to vajības. Visa moralizēšana paliek skatuves sieviešu rokās.

K. Gulberga režija bija bija ieturēta “dabīguma” tradīcijās. Turpretīm V. Spoģes-Erdmanes dekorācijās, aiz parastām ikdienas mēbelēm un pusabstrakta moskoviča, kas nolaidās no skatuves augstumiem kā senais “*deus ex machina*” pret aktieru attiecīgās reizēs lūgšanām celtām rokām, Izplētās plašs, komplicēts ceļu un šoseju pinums, reizēm aiz visa tā izprojicējās mežs.

I. Rodžera AL raksta: Galvenais precētais pāris (L. Veikina un U. Siliņš) ķīdojās, lamājās un salīga mieru ar uzjautrinošu rakstura uztveri un skatuves meistarību. Viskomiskāko skatu sagādāja Uldis Siliņš ar savām mierīgajām reakcijām, klausoties sievas garo pārmetumu tirādi. (Rodžera I. Burvja paklājs. AL, 1991. g. jūlijs)

Nezin, vai pēdējais teikums būtu recenzijā parādījies, jo Apkūlibās pēc otrās izrādes pārunās viņa par to nekā neminēja. To gan pieminēja mans kolēģa K. Ābeltiņš, ka manas reakcijas ir bijušas ļoti komiskas. Rodžerai tas bija pagājis garām.

Ar šo lugu mēs piedalāmies 31. TF Sidnejā, Vēl piedalās ALT ar L. Stumbres

Septembrī K. Gulbergs uzved M. Zīverta *Cenzūra*. Patiesībā Zīverts vairs nav modē. Viņš pats LAAJ JF izdotajā grāmatā *Mārtiņa Zīverta pasaulē* raksta: *Esmu ieņēmis prātā, ka pats par savām lugām varu spriest vispareizāk. Un to starpā man dažas liekas tādas, kas pastāvēs, vienalga, kā tās tagad vērtē. Tās ir necilās kamerlugas, kādas drāmaturģiskā formas ziņā nav rakstījis un arī nenasniegs neviens latviešu autors. Vēl vairāk – nezinu arī nevienu cittautu drāmatiku, kas šai līnijā būtu aiztaustījis tikpat tālu kā es. Tā ir mana drāmaturģiskā forma, un man ne vismazākā mērā neinteresē, vai šodienas teātrim un publikai tā patīk vai ne. Pietiek, ja tas, ko esmu darījis, man pašam liekas pareizi darīts.*

Drosmīgi vārdi. Tā izteikties var tikai liels gars. Uzvedumā piedalās L.Veikina, J. Saldums, J. Grauds, K. Gulbergs. Skatuvi iekārtojis V. Aleidzāns.

Recenzente I. Rodžere cita starpā raksta, ka iestudējums vairāk atgādinājis sagatavotu lugas lasījumu ar kustībām nekā pilnīgi realizētu inscēnējumu un piebilst, ka varbūt Zīverta tēmas šādu iztulkojumu pa daļai attaisno. (Zariņš A. Treji Vārti, 1991. g., nr. 139?)

1991. gada nogalē pienāk arī mana kārta – Kaleidoskops 1991. Tā ir mana beidzamā no viena gala līdz otram rakstītā rēvija, tāpat kā *Mans mīlais, mans dārgais* ir kā aktierim mana beidzamā luga Sidnejas latviešu teātrī.

Ar tematiku man laimējās, jo 1990. gadā Sidnejā viesojās Rozenštrauhs ar savu svītu – dzīves biedri Pērkoni un dziedoni Vilcāni.

Rozenštrauhs, baltā *praķī* tērpiēs, pavadīja Vilcāni uz akordeona, gan ne sevišķi labi. Vilcānei koncertā matos bija iesprausta spalva un mugurā tāds spocīgs tērps. Viņa izskatījās pēc indiānietes.

Pērkone skraidīja apkārt koši sarkanā kleitā un tirgojās ar platēm. Viņai tika arī kāds speciāls uzdevums koncertā: sēdēt zālē vīriešiem klēpī un glāstīt galvas. Arī Zemītis piederēja pie laimīgajiem. Tāds kabarē stils bija mūsu publikai neredzēts.

Arī pats komponists, kas ar savu svītu dzīvoja pie DV priekšnieka V. Eglīša, bija paguvjis Voldi tā nokaitināt, ka viņš atteicās Rozenštrauhu ņemt līdz vakariņās.

Visneparastākās bija Pērkones tirgošanās metodes. Pieņemsim, ka kasete maksā 10 dolārus. Pircējs iedod Pērkonei divdesmit un gaida, ka viņam dos desminieku atpakaļ. Atpakaļ? Nu ko jūs! Pērkone iedod kaseti un pateicas par ziedojumu. Pircējs paliek stāvam ar vaļēju muti, bet kautrējas prasīt: *Kur ir mana sasodītā nauda!*

Protams, ka bija jāraksta dziesma, un tā radās *Likteņdzirnas*. Es pats tēloju Rozenštrauhu.

KORIS:

Baznīcās tiek zvanīts, cilāts vīna trauks,
Šurpu lido ziņa: dziedās Rozenštrauhs
Latvju Namā skanēs Zilais lakatiņš,
Vecās likteņdzirnas un tās dziedās VIŅŠ!

Ermoņika rokā, uz lūpām ūsains smaids,
Mugurā balts praķis, elegants un raitis.
Sol's kā jaunam zēnam, līgans, sprigans, jauks,
Muzicē jums priekšā Eduards Rozenštrauhs.

ROZENŠTRAUHS:

(Baltā žaketē, ar ermoņikām rokās)
Vecās likteņdzirnas bīdelē un maļ,
Pagriež laika ratu atkal atpakaļ.
Vecās likteņdzirnas bīdelē un maļ,
Meitas bēg kā stirnas, nenāk atpakaļ.

KORIS:

Sīrupaini saldi senās skaņas plūst,
Veco dāmu sirdis tā kā svece kūst.
Un pat vienai otrai acīs gailē grēks,
Ko līdz domāt grēkot, ja nav kaulos spēks.

ROZENŠTRAUHS:

Vecās likteņdzirnas, cik tās viegli maļ.
Ja negriežas uz priekšu, griežas atpakaļ.

VILCĀNE:

Likteņdzirnas vecas, mielders vēl it prišs,
Repertuārs jau zināms – rozīnains kiš-miš.

KORIS:

Eidim blakus biedros jaunā dāma šī,
Indijāņu tērpā, spalva pakausī.
Solo maina duets, ai, cik skaists ir tas,
Publika sauc: bravo! Piedevas piepras'.

Rozenštrauha kundze zālē laurus plūc,
Košā zīda štātē, lefkoju pie krūts,
Veciem galvas glauda, prot ar gurnu māt,
Un šiem tā vien liekas – Paradīze klāt.
Kasefītes tirgo, citas mantas lai.

*Ja nāk rokās simtnieks, to kissenē good-bye.
Pazūd likteņdzirnās dolārs viens un div’*

PĒRKONE:

Vai jums vēl kas ķešā? Give, give, give, give!

ROZENŠTRAUHS:

*Vecās likteņdzirnas bīdelē un maļ,
Tad, kad simtiņš rokā, kas dos to atpakaļ?*

PĒRKONE:

*Sirsnīgs, sirsnīgs paldies jums un jums un jums!
Tas viss tēvu zemei, tautai ziedojums.*

KORIS:

*Pazūd biznis dzirnās tūktots otrs, trešs,
Zin, kā ķert uz muļķi, bizness tai nav svešs.
Te tev bija dzirnas! Jūties kā Toms Miks:
Priekšā lakats zilais, dibens gluži plīks!*

A. Zariņš par sarīkojumu raksta:

U. Siliņa Kaleidoskops, 1991 bija plašs, saturā daudzpusīgs, aktuāls, dziesmām un mūziku apcukurots un ilga 3 stundas. Uldis bija centies uzrakstīt nevien jaunus skečus, bet uzpulējis arī pāris vecos, jo ar Kaleidoskopu, 1991 atzīmēja šīs SLT populārās rēvijas 30 gadu pastāvēšanu. Izrādi ievadīja visa SLT ansambļa uzdrasēšana skatuvē, Sidnejas jauniešu mūzikālā ansambļa “Nāktone” pavadījumā, dziedot vadmotīva peršu.

*Uz brīvo Latvi kuģīts peld ar pensionāriem iekšā,
Viss LALALA prezidijs un Koškins pašā priekšā.
Tur Rīgas Bērziņš maizi ceps un Eglīts taisīs desas.
No Minskas graudus importēs, no Pinskas – cūku ķegas,
Bet šovakar lai uzderam mēs glāzi “kungu tēju”
Un Latves kuģim novēlam labu ceļa vēju.*

Sidnejieši, I. Sveiļa režijā, vielu bija apstrādājuši rūpīgi. Uldis Siliņš peld pa tautas valodu kā mazais asarītis, pa reizēm uzmezdams it netīras putiņas, Tā šogad skečos vairākkārt atspoguļojās Latvijas notikumi un mūsu saskare abpusējos ciemos. Polītiskie chamelioni mainīja krāsas četras reizes un priecājās, ka mazais novadiņš diženi turējies.

Vislielākos aplausus saņēma Siliņa Rozenštrauchs ar pavadonēm un uz gar-moškas spēlētā parodija par vecajām dzirnavām, kas maļ “uz priekšu un atpakaļ”.

It vērā ņemamus laurus guva skečs par šņabja pirkšanu Rīgas bodē. Protams, netika žēloti arī pašmāju kori, radio raidījumi, Latvijas konsuls, mācītāji un citi sabiedriskie darbinieki un organizāciju vadītāji.

Divās izrādēs skatījās, klausījās un uzmundrinājās ap 500, kas ir otrtik, cik noskatījās "Onkulīti". Ak tā, Onkulītis arī saņēma savu tiesu pēršanas birgu.

Man šķiet, ka citētais pants bija epilogā, ne prologā. Prologs bija tāds:

(Sākuma mūzika. Proscēnijā uzskrien Zemītis)

JURIS:

Ozolmeitas un liepu dēli!

Latvijāņi un Letiņmildas!

Etniskie, ieprecējušies un izprecējušies letiņi!

Pēc 10 sekundēm SLT kuģītis atties uz Kaleidoskopu, 1991.

KORIS: (Atdarina kuģa taures pūtienu) Ū-ū-ū-ū-ū!

JURIS:

Iekāpt! Pensionāri pa priekšu! Strādājošie no pakaļas! Mātes ar mazgadīgiem bērniem no sāniem!

KORIS:

Ū-ū-ū-ū-ū!

(Atveras priekšskars. Uz skatuves viss ansamblis. Melodija: Pa Mississipi kuģīts peld)

ZEMĪTIS:

Ar pilnu štīmi uz priekšu!

KORIS:

Ir atkal klāt Kaleidoskops,

Ko mēs jums priekšā nesam,

Un vēlam smiet un smiet un smiet,

Un palikties bez desām.

SOLISTS:

Uz Austrāliju Jurkāns brauc,

Līdz pienāk ziņa traka,

Ka nav ko gaidīt ministru,

Un Vīdvuds var iet a-ā!

KORIS:

*Bij politiķi salūgti,
Un rīkots varens rauts,
Bij dižgabals pat noīrēts,
Ko trīsreiz gaisā šaut.*

SOLISTS:

Bet uzklausiet, ko Volijs teic,
Kas ir par putnu Jurkāns.
Ka ne viņš balts, ne puspelēks,
Bet sarkans tā kā burkāns*

SOLISTS:

*Ir vanagiem savs “Dziesmu gars”
Ar Terēzīti priekšā,
Piano skaisti ārā nāk,
Bet forte paliek iekšā.*

KORIS:

*Vai vanags ir kāds dziedātājs,
Tas labāks nav par pīli,
Un kas to būtu domājis,
Ka dziedam dzirdēs Sīli.***

** Volijs – Voldemārs Eglītis – DV Sidnejas nodaļas priekšnieks*

*** Sīle – bij. Nac. operas soliste*

SOLISTS:

*Kā vīru korim skanēt var,
Starp vīriem varens jauklis,
Dzied Ērglis, Medņi, Balodis,
Viens Suķis un viens Krauklis.*

Uznāk persona, lasīdama vēstuli, patiesībā abonementa rēķinu. Jūsmīgi:

Man konsuls atrakstīja vēstuli,
Atrakstīja jau maijā.
Mazs, intīms, personīgs vēstījums –
Kā manu sirdi tas paijā!
Jā, man konsuls atrakstīja vēstuli,
Kaut arī esam mēs sveši,
Ka man par Latvieti jāmaksā
Dolāri trīsdesmitseši!*

* Latvijas goda konsuls Emils Dēliņš ir arī avīzes *Austrālijas Latvietis* īpašnieks un izdevējs.

TEICĒJS:

Šogad Latvijas konsula aprūpē ir nodota arī Jaunā Dienvidvelsa. Mūsu Rituma Melburnas korespondente Hermīne Zoste ziņo:

ZOSTE: (runā rekorderā)

*Ir latviešiem bijis savs karaļnams,
Kaupo, Namejs un Sateklas Rūsiņš.
Bij Tāļivaldis un Indulis,
Un Viesturs – ķēniņš uz ūsiņ'.
Jā, tie reiz bija un izbija,
Līdz pie apvārksņa rādījās vēliņš,
Kā bāka uz salas, kā cerību stars
Atmirdza Melburnas Dēliņš.*

*Kā goda konsuls viņš darbu sāk
Vispirms tik pa diviem štatiem,
Un kā to prasa konsula stāžs,
Tam zila plate pie ratiem.*

*Viņš senatorus un ministrus sveic,
Spiež gubernātoriem roku,
Viņš atklāšanas runas teic,
Un rādās par lietas koku.*

*Tiek paplašināts darbnieku štats,
Lai izskatās labāk uz āru,
Uz pēdām karstām vecākais dēls
Tiek iecelts par sekretāru.*

*Un visiem ir skaidrs, ka notiekas,
Nekas vairs nav tā kā bija –
Reiz Emils bij viens, bet šodien jau
Valda Dēliņu dinastija.*

*Vēl divas pavalstis piedod klāt,
Tiek kalti vareni plāni,
Par vice-konsulu Dēliņš ceļ
Savu dēliņu Jāni.*

*Ja būtu vēl starp dzīvajiem
Žurnālists Ansis Sirmais,
Viņš rakstītu Austrālij's Latvietī:
Lai dzīvo Emils Pirmais!*

*Bet cerēsim, Rodze-Ķīsele
Tam veltīs kādu dzeju.
Un pasludinās Emīļus
Par nacionāl' holideju.*

*Tik tā vien liekas, ka znotam viņš
Ir tiešām piešuvīis bārdu,
Kaut arī svētkos un ikdienā
Tas nēsā Viestura vārdu.*

*Zemgaļu ķēniņa pēctecim
Augumā trīsdesmit trešā
Nekas nav ticis no labumiem,
Viņš pagaidām palicis bešā.*

*Bet konsulāta izveide
Nebūt vēl nav novesta galā,
Var Viesturs vēl kļūt par ķēniņu
Sidnejas Pinchgata salā*

*KORIS:
Kungs Bērziņ, dod mums Rīgas maizi!
Pa ielām lai Rīgas vāģi skrien,
Jo Tip-Tops aizdod mūsu kuņģiem graizi
Un zarnas Gordij' mezglos sien.*

*Kā zināms, veselīgā miesā
Tik mājō nacionālais gars.
Bet ja tā, paliek pārāk liesa,
Tad kaltīs tautas zaļais zars.*

*Lai mūsu lūgsna ceļas gaisā.
Sāc atkal ābolkūkas cept,
Lai eng'li ceļā miltus kaisa,
Ar svešām kūkām neļauj mums izlept.*

*Jel klausies, dzirdi mūsu lūgsnu.
Sāc atkal mīklu abrā jaukt.*

*Lai varam arī dzīvē turpmāk
Par beķerkungiem abus dēlus saukt.*

Punktu Kaleidoskopam pieliek A. Apele:

Kaleidoskops ir nopietna lieta, jo smieklī ārstē labāk par ārstiem. Kaleidoskops ir Sidnejas latviešu sabiedrības nopietns ārstēšanās līdzeklis. Šāds humora un satīras mistrojums nav pazīstams nekur citur latviešu vidū pasaulē. Čikāgas Piecīši gan starp dziesmām plēš jokus, bet viņu pieeja teātrim nav nopietna. Sidneja savu Kaleidoskopa vielu apstrādā pamatīgi, sīki iztirzājot skeča vēlamību, domājot par dekorāciju, gaismas efektiem, kostīmiem un aktieru spēles patiesīgumu. Tādu SLT nopietnu pieeju savam humoram sabiedrība atmaksā ar pilnu zāli skatītāju, jo Kaleidoskops ir viena no vislabāk apmeklētajām izrādēm, publikas kuplumā sacenšoties ar Blaumaņa vai Raiņa lugām.

Grieķiem bija Dionisa svētki, kur izveidojās viens no vecākajiem drāmas žanriem – komēdija – jautrs dzīvotpriecīgs sacerējums, kas izsmej sabiedrības dzīves, sadzīves un cilvēka rakstura trūkumus. Tomēr vēl senāks komēdijas žanrs ir latviskā apdziedāšanās Jāņos, kāzās vai citos svētkos. Un tieši šis apdziedāšanas elements ir viens no Ulda Siliņa galvenajiem Kaleidoskopa spēkiem. Siliņa dziesmu vārdos publikai ir vērtīgi jāklausa, jo dziesmās ir koncentrēti Ulda Siliņa pipari.

Kopš 1962. g. U. Siliņš ir iemācījis sidnejiešus pašiem par sevi pasmieties. Siliņš saka, ka Kaleidoskops ir protests pret “urrā” patriotismu, pret plātīšanos sabiedrībā. Tiek ķerti “uz zoba” cilvēki un grupas, kas sevi ņēmuši pārliecīgi “par pilnu”. Kaleidoskopa uzdevums ir šādus sabiedrības “burbuļus” pārdurt, lai gaiss izvēdinātos. Mūsu skeči bieži vien attiecas uz lokālām sabiedriskām parādībām, tādēļ ir vēlams, ja skatītāji zina, pat ko “iet runa”. Tomēr Kaleidoskopa uzvedums ir tik raits un teatrāls, ka arī pilnīgi “nesaprašas” izrādi var skatīties ar interesi. Ir gadi, kad plēšam vispārējus jokus, jo nekas ārkārtīgs, greizs vai neparasts nav mūsu sabiedrībā noticis.

Ir bijuši gadījumi, kad “svētās govīs” no sabiedrības uz laiku ir aizgājušas. Ir bijuši apvainoto draudi un uzbrukumi gan autoram, gan režisoriem. Kā jūs tā? Par to jūs nedrīkstat smieties! Mēs tiksimies pie advokāta! Tādēļ agrāk nesaucām personības vārdā, bet viņu vārdus kariķējām. Tagad katrs minētais ir saukts īstā vārdā, un sabiedrības darbinieki ar slepenu leņķi gaida, ka tiks Kaleidoskopā pieminēti.

Siliņa humors smejas ar pilnu muti, Jautrie kumosī ir sulīgi kā skābi kāposti ar desām; tie nav nekādi franču uzkožamie. U. Siliņš māc iedzīvoties dzīvu cilvēku tautas valodā, tādēļ viņa humors ir reizēm pat vulgārs, par ko Siliņš saka: “Vulgaritāte ir svarīgs elements šāda veida uzvedumā un to lietoju, lai skatītāju mazliet iztrūcinātu.” Siliņš publikai droši prasa, vai “ach un fui” nav labāks nekā žāvas? Mazliet vulgaritātes ir kā sāls, ja tas par daudz, tad maltīte nav baudāma, bet Siliņš ir labs “pavārs” un sāli lieto ar mēru.

Tā mēs Sidnejā jau gadiem ilgi Kaleidoskopos peramies paši savā pirtī ar veselīgām humora slotām. Sidnejas kaleidoskopi ir bieži kā auksta ūdens šļakata, kas

neaptraipa, bet atsvaidzina elpu. Sidnejā ir pārvarētas gan mazākas krīzītes, gan lielās “komūnisma” briesmas, kad daļa sabiedrības šķēlās savos uzskatos, Kaleidoskops par tādām mūsu vajībām pasmējās, pavēdināja sasmakušo gaisu, un publika varēja atviegloti elpot tālāk. Ja jau par kādu lietu vispār var publiski runāt, tad vēl kopīgi par to pasmieties, tad nekas neizlīdzināms nebūs radies, ko pārmērīgi ņemt pie sirds un nemūžam nepiedot. Cilvēku īgnumu izlīdzināt smeklos nav nieka prasme, tādēļ SLT pieeja savam humora un satīras teātrim, Kaleidoskopam, ir rūpīga un nopietna darba vērts pasākums. (Apele A. Sabiedrības veselības avots. AL, 1991. g. decembris)

Kaleidoskopa, 1991 recenzija AL parādījās tikai 1992. gada janvārī:

Sidnejas latviešu teātra gadskārtējā komiski satīriskā izrāde šogad atzīmēja ne tikai svētku sezonu un gada beigas. Pats Kaleidoskops atskatījās uz 30 gadiem. Tas ir jauks un godājams sasniegums Sidnejas latviešu trimdas dzīvē. (...)

Šī gada plašā programma negarlaikoja nevienu. Skatītāju pilnā zāle šalca smieklos un dzīvā interesē no sākuma “ziņām” (bieži vien ar asiem komentāriem), cauri Eduarda Rozenštraucha viesizrādēm un mūzikālajai lūgšanai “Kungs Bērziņ, dod mums Rīgas maizi”, līdz “Adalbertiņa dzimumdienai” un “Klačām” publika tika smidzināta un satīriski pakutināta. (...) Tā, piemēram, bija prieks vērot Jāņa Salduma nedrošo, pielīdīgo sūtni (“Napoleons Bonaparkis”), kas apsolīja Napoleona grāmatai Kultūras Fonda gādību.

Vispār ansambļa spēle bija cieši izstrādāta, un daudz kas patīkami pārsteidza. Šņabja bodes skicē, piemēram, ievēribu pelnīja nevien Ivars Apelis un Uldis Siliņš, bet arī raksturlomu spēle, kas parādījās pircēju rindā. It sevišķi labi novadīts bija Jāņa Grauda noskrandušais dzērājs. Liels plus, protams, ir Uldis Siliņš pats, pat nepieminot viņa lomu kā Kaleidoskopa rosinātājam un autoram. Viņam ir īsto klaunu mierīgums un gumijas vaibsti. Nekustēdamies un klusēdams, Siliņš spēj iesmīdināt ar izteiksmes maiņu.

Ja bija “zvaigzne” sieviešu lomās, tad tā bija Lija Veikina. (...) Viņas būvfirmas vadītājs cīņā ar iztapīgā, smaidīgā vīra Adalbertiņa “tētiņu”, būtu pelnījis kredītu plašākā lomā.

Laurus tomēr paņēma viņas brīnišķīgais Buberts (“Vīrietis ar suni”). Šeit jāpiebilst, ka Lija Veikina suņu lomās jau specializējusies dziļi un ilgi. (...) Buberta loma vispilnīgāk atklāja Veikinas metodisko (Staņislavska valodā) pieeju, iedziļināšanos, varētu teikt, suņa dvēselē un “suniskuma eksistencē”. Daudz deva lieliski izdomātais kostīms un ciltsgrāmata, kas paskaidroja, ka Buberts ir “vienīgais no savas sugas”.

Teatrāli, arī teksta un izdomas ziņā, visiespaidīgākais bija “Napoleons Bonaparkis”. Te satīra un komēdija sasniedza sireālu līmeni. Nemēģināšu izskaidrot, kā Napoleons uz Sv. Helenas salas (“Gribi brendiju? Es pats to destilēju.”), OAS teroristi, bumba ledus skapī un Austrālijas latviešu KF pārstāvis sanāca kopā nevainojamā loģikā. Pietiks teikt, ka bumba beigās nonāca cepeškrāsnī (Apfelstrūdels: “Un viņi saka, ka Ādolfs ir bijis traks!”), un Napoleons atklājās kā “klozeta latvietis”.

Apbrīnojama bija arī nopietnību, ar kuru Arvids Knope, Kultūras dienu komitejas pārstāvis, novērtēja Ivara Apeļa radikālo priekšlikumu: "Tautas dejas pa pliko." (Ačkups au naturel) un interesi, kādu tas viss beidzot izraisītu austrāliešu presē. ("Naked Latvians in Town hall at last celebrate total independence." (Pliki latvieši Pilsētas namā beidzot svin pilnīgu neatkarību.))

Prātā paliek šķelmīgi trakais Napoleons (Juris Zemītis) lieliskā formā ar iedvesmotu dialogu ("Piedod man, varmākam!") un Vairas Dortiņas meitenīgi koķetā Džosefīne.

Kas vēl? Ivara Apeļa nevainīgais, platais smaids, Inas Grīnbergas Luizas Bruksas frizūra un skaidrā izruna, Laimas Kārklīņas labā raudāšana, Anitas Apeles zilo lakatiņu pārdevēja un jauno medikamentu ieteicēja.

Dažas sīkas piezīmēs: dekorācijas maiņas, kā bieži, likās mazliet par lēnu. Programmas sakārtojums no dažām maiņām būtu ieguvis.

(...) Dzīvēs, lielāks fināls būtu ļoti derējis. Bet tam – kritiķu kodeksam sekojot – te nav vietas.

Pacelsim glāzes pagājušam gadam, Kaleidoskopa 30 gadu jubilejai un kopā ar SLT novēlēsim kuģītim "uz brīvo Latvi" labu ceļa vēju. Kā var labāk iesākt jauno gadu? (Rodžere I. Kritiķu kodekss. U. Siliņa Kaleidoskops, 1991. Sidnejas latviešu teātrī. AL, 1992. g. janvāris)

MANĀ VĒSTUĻKASTĒ

Par izrādi Smiļgā muzejā A. Liniņš man raksta 10. janvārī:

Dārgais Uldi!

Vispirms vēlam Jums laimīgu Jauno 1991. gadu, t.i. mierīgāku un harmoniskāku nekā tas ir iesācies mums. Tev pašam vēl arī radošu, darbīgu. Kaut pagājuši tikai daži mēneši kopš mūsu tikšanās, gaisotne pie mums krasi mainījies: aizmirsta Dziesmu svētku vienojošā pacilātība, sazēlušī sarežģīto apstākļu veicinātie savstarpējie strīdi, sadrumstalojušies viedokļi par to, kāds ceļš ejams, kāda nostāja būtu vispareizākā. Pēkšņā trīskārtējā dārdzība satraukusi daudzus prātus un mazinājusi zināmas iedzīvotāju daļas dzīves sparū. "Melno berešu" patvaļība izraisa ne tikai sašutumu, bet arī zināmu nospiešību. Jaunekļu tvarstīšana uz ielām un dzīvokļos piespiedu dienestam dzen ļaudis izmisumā... Varētu jau vēl turpināt šo uzskaitījumu, bet jūs jau mums tā vai tā neko nevarat līdzēt, kā vienīgi līdz just.

Un tagad pie priecīgākiem notikumiem. Mums jāatvainojas, ka darba un rūpu burzmā (arī ikdienas produktu sagādes rindas) nepaguvām uzrakstīt šo vēstuli laicīgāk, bet sarunājām ar Modri Grosu, ka pēc atgriešanās Stokholmā, viņš neka-vējoties nodos Tev sveicienus 8. decembrī notikušās pirmizrādes sakarā. (Es saņēmu no Modra ar sarkanu tinti rakstītu kartiņu.) Tādējādi bijām pārliecināti, ka šī ziņa daudz ātrāk sasniegs Tevi, nekā vēstule no šejienes uz Austrāliju.

Nu beidzot arī mēs – "Vienas izrādes teātra" ansamblis sūtam Tev savus

vissirsnīgākos sveicienus un pateicības vārdus, sakarā ar “Ir akmeņi raud” pirmizrādi.

Jums visiem labi zināmajā Teātra muzeja zālītē pie mūsu apstākļiem itin laba skatītāju apmeklējuma nospēlējām jau 5 izrādes ar Modri Grosu galvenajā lomā. No (Zīverta) “Zaļās krūzes” Tev un Tavai kundzei pazīstamie Sarma un Andris spēlēja Teklu un Dr. Sauleskalnu. Mēs centāmies ārstu interpretēt kā materializējošos Ģirta sirdsapziņu. Protams, pašiem grūti vērtēt, kā tas viss mums izdevies. Taču bija dzirdamas tīri apmierinošas atsauksmes, un viens gan ir nepgāzams fakts, ka bija radusies jūtama skatītāju interese, bet tā kā Modrim 17. decembrī bija jāatgriežas darbā, vairāk nevarējām spēlēt, bet mums jau ir pieteikumi uz aprīļa mēnesi, kad Modris solās atkal atbraukt viesoties.

Selgas un Edmunda lomās bija mūsu audzēkņi no Rīgas kino studijas jauno aktieru grupas. Iedevām arī Modrim līdzīgu video lentu ar izrādes ierakstiem, diemžēl, tā nebija pati labākā izrāde. Bet, ja Tevi interesētu ieskats mūsu “grēku darbos”, tad Modris Tev varētu nosūtīt kopiju. Lūdsu atvairināt mūs par teksta iztrūkumiem – tie nav mūsu svītrojumi vai nezināšana aiz paviršības, bet gan niecīgā mēģinājuma skaita un lielās atbildības radītās nervozitātes rezultāts.

Modris ieradās nedēļu pirms pirmizrādes, un tā kā mums nav pašiem savu telpu, tad mēģināt nācās pa naktīm. Un tomēr esam ļoti gandarīti par paveikto un klusībā lepojames ar to, ka mēs bijām pirmie, kas uz skatuves dēļiem šeit Latvijā iepazīstināja skatītājus ar Tavu dramaturģiju.

Mūsu izrādē darbojās arī Autors, kas ierakstā liktenīgi pārteicās, jo bija spiests ielēkt šai lomā pēdējā brīdī. (Vēlāk es autoru no lugas izrakstīju. Viņš sniedza prologu.) Par kļūdām izlūdzos piedošanu un solos laboties.

Divas nedēļas vēlāk skatītāji šo lugu varēs redzēt uz Nacionālā teātra skatuves – Sanfrancisko Mazā teātra sniegumā, Brigitas un Laimona Siliņa viesizrādes. Pēc izrādes tikāmies ar Laimonu un Brigitu un dalījāmies kopējos iespaidos. Viņiem gan bija iespēja noskatīties tikai mūsu izrādes video ierakstu.

Varbūt Tev būs interesanti dzirdēt, ka skatītāji, kas ar šīs izrādes palīdzību pirmreizēji sastapās ar tavu dramaturģiju, ļoti atzinīgi vērtēja tieši lugas materiālu un pie mums nebijušo tematisko risinājumu.

Tevis uzjautrināšanai daži iztēli rosinoši sākumi: dekorācijai izmantojām uz skatuves esošo īsto logu. Aiz kura zibināja “īsts” zibens un ugunsgrēka atblāzma; uz skatuves dega gan īsta petrolejas, bet ne karbīda lampa, kas mazo zālīti piepildīja ar atbilstoši īstu petrolejas smaržu. Uz galda uzkodām bija no pašas Menģeles sarūpēti nēģi.

Tavs suns bija pareizā vecumā, paldies, ka laikus palīdzēji šo misēkli novērst; neraugoties uz to, ka šaušanai beigās Modris no Stokholmas, par spīti muitai, bija atvedis bērnu rotaļu pistoli ar pistongām, katrā izrādē visi rūpējās par to, lai šāvienu atskanētu.

Tagad, protams, visu mūsu kopējā vēlēšanās ir, lai ne tikai lugas beigās, bet arī sākumā kaut vienu reizi iznāktu pats īstais Autors.

Un tagad nobeigumam mazliet politiekonomiskas prozas. Tā kā vismaz juridiski

negribam Tev palikt parādnieki, bet, diemžēl, konvertējamās valūtas mums nav, tad lūdzu atraksti mums vēstulīti, ko iesniegt autortiesībām, ka Tu esi ar mieru saņēmt atskaitījuma procentus rubļu izteiksmē, protams, ja Tu tam piekriti. Šie nieka rubļi te krāsies līdz Tavai atbraukšanai.

Šoreiz beigsim, vēlot Tev un visiem mūs pazīstošajiem sidnejiešiem visu labāko un drīzu atkalredzēšanos!

Aina un Arnolds.

Vēstule no J. Freija 9. martā:

Pēc nedēļas jau Montreāla un Otava būs aiz muguras. Domāju, ka kritika būs pēc Toronto izrādēm. Liekas, ka luga iet tīri raiti – vēl 9., 10., 11. marta mēģinājumi un tad būs jārāda tautai. Vērenieks, šķiet, ir apmierināts. Paši jau – kā aktieri – pieejam sev ar smagāku kritiku.

Iespējams, ka lugas traktējums mums būs mazliet citāds, nav salīdzināms ar Jūsējo. Vērenieks kā psihologs meklējās līdz pašām beigām, bet nu viss ir nostabilizēts. 2. cēliena 2.&3. aina ir pilnīgi salaista kopā, jo režisors baidījās, ka dažas lpp. pirms lugas beigām var novērst skatītāju uzmanību ar tumšo pauzi. Lai nu kā, turi par mums īkšķi!

25. martā A. Liniņš man raksta:

Vispirms pateicamies par abām vēstulēm un Tavām atsauksmēm par video ierakstu. Arī mūs šokēja mūsu TV darbinieku pavisrība, jo visus datus bijām precīzi uzrakstījuši uz papīra un iedevuši rokā. Tur nevarējām vairs līdzēt. Mūs, protams, visvairāk interesēja domas par to, ko mēs darām.

8. aprīlī Modris atkal būs šeit, un mēs spēlēsim vairāk nekā 10 izrādes, dažas arī viesturnejā pa Kurzemi (Liepājā, Ventspilī, Saldū, Talsos u.c.). Rīgā būs 9 izrādes – turpat teātra muzeja mīļīgajā zālītē. 10. aprīlī pārdodam šo izrādi televīzijas ierakstam. Tā kā Tavu un mūsu kopdarbību kādā reizē skatīs arī visi Latvijas televīzijas skatītāji. Tas, protams, mums sagādā vislielāko gandarījumu, ka tā mēs varam popularizēt Tavu dramaturģiju Latvijā. Protams, ka mēs centīsimies respektēt arī Tavas piezīmes.

Ja jau nu autors pats sevi sit krustā par 1. cēliena viesību skatu, tad varam atzīties, ka mums arī mēģinot negāja visai raiti. Vēl arvien esam norūpējušies, kā katrā vietā uzradīt īsto atmosfēru, lai nospēlētos arī tas, kas vārdos nav izteikts, bet lugā tomēr eksistē.

Piemēram mums liekas svarīgi sameklēt tādus akcentus, kas ļautu atsegt, kāpēc Ģirts kļuvis tāds atbaidošs un neglābjams.

Tu man jautā, vai ir kāda iespēja sarīkot kādu vakaru vai pēcpusdienu Smilģa muzejā? Domājam, ka tas ir pilnīgi reāli. Tev tikai atliek pziņot, kad brauksi, varbūt to var iekļaut šīs vasaras pasākumā, kas tiek rīkots Latvijā un saucas Vispasaules amatieru teātra saiets. (Man šķiet, ka uz šo sarīkojumu brauca Adelaides latviešu

teātris, kas 18. jūnijā ieradās Rīgā.) *Tu kā brīvs pensionārs vari taču tagad rīkoties ar savu laiku kā gribi? Pie reizes vai tad nevarētu paviesoties arī mūsu "Ir akmeņi raud" izrādē? Protams, protams, tikai tad, ja tas Tev sagādātu prieku un patikšanu. Modris mums ir atsūtījis Tavu skeču burtnīcu, tā kā mēs varam izveidot arī kopēju programmu un ar to pabraukāt pa Latviju. Protams, uzskati to par ideju pārdomām.*

Tavi sveicieni tiks nodoti pēc piederības, bet, kas attiecas uz Auškāpu, pārāk nervozs. Viņš pats aizņemts ar citām rūpēm: patlaban iestudē izrādi Zviedrijā, Norčepingas teātrī un netrūkst jau ko lauzīt galvu tepat pašu mājās – Dailē. Īpaši sveicieni no visa mūsu ansambļa Ilzei un sirsnīga pateicība, ka viņa turējusi mūsu kanti, cik nu vispār no šāda amatieru video ieraksta varēja uztvert. Mēs gribējām pēc iespējas ātrāk Tev aizsūtīt lietisku pierādījumu par pirmo Tavas lugas iestudējumu Latvijā. Tagad, cik zinām, arī TV gatavojas iestudēt kādu no Taviem darbiem, bet vēl nezinām tieši par kuru viņi ir izšķīrušies.

Mūsu teātra kritika vēl pilnā balsī runā par vispārēju teātra krīzi, bet skatītāji pēc janvāru notikumu norimšanas atkal atgriežas teātros, un īpaši pārsteidz tas, ka izpārdotas ir operas izrādes. Un ar sevišķu piekrišanu izceļas tikko iestudētā Bellīni "Norma". Opera pa remonta laiku savas izrādes spēlē pāris reizes mēnesī Dailē.

26. martā es saņemu vēstuli no J. Anerauda. Kāpēc mēs sākām sarakstīties, es vairs neatceros. Katrā ziņā pirmais, kas meklēja nodibināt sakarus, bija viņš. Man viņa vārds svešs nebija. Zināju, ka viņš bija bijis centīgs darbonis Kultūras sakaru komitejā, kas manī radīja zināmu nepatiku, un līdz ar to es ar viņu nekad neesmu juties ērti.

Es nekad neesmu viņu saticis. Ļoti iespējams, ka viņš bija jauks cilvēks, patriots. Angļiem ir tāds vārds *reinvented* – par jaunu izgudrots, resp., cilvēks sevi izgudro par jaunu un par kaut ko citu. Pareizi vai nepareizi, tāds manā uztverē bija Anerauds.

Viņš raksta:

Esmu no kauna notvīcis kā augstākā labuma galda biete – piedodiet! Esmu tā ieracies papīru, manuskriptu kalnos, ka biju aizlaidis no redzes loka Jūsu lielo jubileju. Tad nu tā, ar 2 mēnešu nokavēšanos no sirds novēlu Jums radošu veiksmi, enerģiju, nedziestošu humora dzirksti! Lai īstenojas jaunos darbos Jūsu ieceres un lai katra diena atnes jaunas rosmes! Un tradicionāli – labu veselību, dzīves un darbošanās prieku Jums un Jūsu mīļajiem!

Sirsnīgi pateicos par Jūsu vēstulīti, ko saņēmu. Par fotoattēlu man jau ir sarunāts ar Juri Krieviņu – tā tad šinī ziņā nav nekādu problēmu.

Par ko es viņam biju rakstījis, man vairs nav ne jausmas. Droši vien, kaut ko par manu manu uzstāšanos Latvijā. Es atbildes vēstulē pateicos par apsveikumu, un, ka es neredzu iemesla, kāpēc viņam būtu bijis mani jāapsveic, jo esam knapi pazīstami.

J. Freijs raksta 4. maijā:

Čau, Uldi!

Paldies par vēstuli! Tā pati jau bija literārs darbs. Beidzot dabūjām rokā arī Jauno Gaitu un to ar prieku un interesi izlasījām. Pazīstot Liju, Imi, Juri un Tevi, at-radām Tavā rakstā arī dažu labu “zemtekstu” vai nu tas tā bija domāts vai nē. Forši! Iedevu JG līdzī arī Gunāram (Vēreniekam) līdz uz Montreālu, lai lidmašīnā neguļ. Nodevu viņam arī Tavus sveicienus. Viņš jau prātojot Tev rakstīt. (...)

Aizsūtījām Ansuļu Mirdzai šrifti. Lai nu visi labie gari Mirdziņai stāv klāt un fizioterapija viņu atgriež daudz maz normālā dzīvē. (M. Ansulei izdara sirds operā-ciju un viņa drīz nomirst) (...)

Mūsu dziesmu svētku rīkotājiem iet kā pa celmiem, jo ne visus letīņus var dabūt tik viegli ārā no Latvijas uz Toronto “būdiņu svētkiem”. Deju kopai “Liesma” Aeroflote saka “ņiet” – par rubļiem neesot biļešu. Arī kāds zāģētāju un malkas cirtē-ju kolektīva koris esot atdūries uz līdzīgām grūtībām. Zāles še, protams, visas noīrē-tas, aizmaksātas vai samaksātas. Teātrniekiem, resp., aktieriem esot mazliet vieglāk. Viņu nav tik liels bars, un zināmas aprindas esot māksliniekiem labvēlīgas.

Martinsone un Elerts, kuriem bija biļetes tikai jūnija vidū, pie mums būs jau pēc trim nedēļām. Kāda činavniece esot izsēdinājusi no lidmašīnas divus mazākus parti-jas gariņus, to braucienus atliekot uz mēnesi.

Braukšu pēc 3 nedēļām uz Montreālu (tur ienāk Aeroflote) un palikšu pie Gunāra pa nakti. Tad svētdien sagaidīsim viņus lidlaukā, pa ceļam vēl iestrēbsim pie Vēri-nieka zupu, tad stiepšu šos abus ar mašīnu uz Toronto. (...)

Ar “Trīni” (Trīnes grēkiem) mums iet normāli. Kā parasti, dabūt kopā visu lielo baru vienā vietā un laikā nav viegli. Tomēr pa retam tas izdodas. Uz režisora at-kārtotiem norādījumiem liela daļa aktieru jau ir sākuši šķirties no teksta lapiņām un mēģina saklausīt suflieri. Jūtu līdzī tiem, kas jau ir puskurli vai dzird tikai ar vienu ausi. Gunārs atsakās pārbloķēt situāciju, lai nelaimīgais tiktu tuvāk suflieres galdiņam. Atliek tikai tekstu mācīties no galvas, un tas nav tik vienkārši, kā pats zini.

Trīne – Pūpēža Skaidrīte – izgriezta muguru. Tagad, liekas, ir o.k. Viņa traki pieņēmusies dzīvsvarā, un tas nepalīdz. Valdis Vare regulāri strīdas ar Gunāru, kur būs durvis, kur logs, par skapi nemaz nerunājot. (Sāku pamazām just, ka lietas ripo pareizā virzienā. Vienam jefiņam vēl jādabū ārā “čēniņš” un “kačītis”, un luga tik-pat kā gatava.

Ceru, ka ar teātriem viss izdosies labi. Rubesa ar Aspazijas “Atriebēju” (Kaba-tas teātris) dod 5 izrādes 200 sēdvietu zālē, Laimonis ar Leldes Stumbres “Rozi” – 3 izrādes (300 vietas). Trīni spēlēsim lielajā 1200 sēdvietu zālē – 3 izrādes. Kaut nu tautieši tik nāktu bariem, jo tas ir milzīgs šķūnis, ko mums piepildīt. Bučas Lijai! (...) Sveicini Zemīšus! Shame on you! [Kaunies!] Tavš sābris brauc uz dzimteni ar pats savām ūsām, bet Tu, cik saprotu, dabūji tās aizņemties.

Sveicieni visiem!

Ilga&Jeffē

Saņemu Akmeņu video lentu. Par to raksta AL J. Krādziņš:

Sidnejas latviešu biedrība katru mēnesi rīko filmu pēcpusdienu. 19. marta sarīkojumā rādīja Rīgas videofilmā uzņemto U. Siliņa traģēdiju "Ir akmeņi raud". Šī luga kādreiz rakstīta Austrālijas latviešu KD 1984. g. Tasmānijā, bet Sidnejā izrādīta jau tā paša gada 26. septembrī. Toreiz Sidnejas teātrī režiju vadīja un traģēdijā tēloja Lija Veikina. kopā ar Jāni Saldumu, Rutu Ošiņu un Jāni Graudu. (Hm, spēlējām arī mēs ar J. Čēcīnu. Korespondents nebūs mūs pamanījis.)

Traģēdijas darbība, kas saistīta ar kādu patiesu notikumu, notiek 1943. gada vasarā Mengelē, kā kādreiz saukuši Carnikavu. Lugas nosaukums ir vārdu spēle, jo lugas varoņi uzvārdā saucas Akmeņi.

Videofilmā brutālo policistu, Dieva zaimotāju un meitas Daces pavedēja slepkavu tēloja Stokholmas latviešu teātra aktieris Modris Gross. Viņa jūtīgās, bieži bībeles vārdus pieminētājas, sievas Teklas un tomēr lugas beigās vīra slepkavas lomā ir Sarma Riekstiņa.

Ģirts tomēr nelikās tik briesmīgs, kā varētu sagaidīt, un viņa sieva pārāk labdabīga, lai varētu noticēt lugas beigu notikumiem. Dzīvē jau notiek vēl dīvainākas lietas, kuras neviens nesagaida, bet lugā aktieriem nepieciešams ar pārspīlējumiem parādīt notikumu nenovēršamību.

Tēva bardzības nomākto, stostīgo dēlu Edmundu Akmeni pārliecinoši notēloja Ivars Vanags, bet rīdzinieci un Edmunda draudzeni Selgu Melngalvi, kas kādreiz precējusies ar Daces mīlāko, "meiteni ar bezkaunīgām acīm", tēloja Dagnija Grīnvalde. It kā mistiskajā Dr. Sauleskalna lomā bija Andris Māliņš.

1991. g. darinātajai videofilmai režiju vadījuši Aina Matīsa un Arnolds Liniņš. Šī ir jau otrā U. Siliņa Rīgā filmētā luga, kas rādīta Sidnejā. Pirmā bija "Vēstules no dzimtenes". (Krādziņš J. RĪGAS FILMA AR SIDNEJAS AUTORA LUGU. Ulda Siliņa traģēdija "Ir akmeņi raud." AL, 1991. g. ?)

Cik atceros, tad Tekla jau pašā sākumā bija tik nopiesta un izmisusi, ka tālāk vairs nebija, kur iet.

11. jūlijā man J. Freijs raksta:

Dziesmotie svētki Toronto nu ir cauri. Vakar bija "šķiršanās partija" ar mūsu Latvijas Dailes teātra aktieriem – Mirdzu Martinsoni un Ivaru Elertu. Abi nospēlēja "Trīnes grēkus" itin labi, lai gan Elerts spēlēja "formu" un īsti ansamblī nevarēja iekļauties. Gunārs savas režijas bāzē un traktē reālpsicholoģiski, bet tas jefiņš pat nezina kāda ir starpība. Kā viņš ticis cauri teātra skolai, tā ir mistērija.

Mirdza ir cits "kukainis", viscaur profesionāla aktrise, ļoti koleģiāla, meitene ar sirdi un tai pašā laikā ar stāju. Es viņā iemīlējos no pirmās dienas. Labi, ka esmu 20 gadus par viņu vecāks, citādi vēl varētu palikt par mērkaķi. Taču 6 nedēļās palikām ļoti tuvi.

Ilga atkopjas tīri labi, lai gan pārpūlējās, grimējot 3 izrādes. Viņa, protams, Tev sūta bučas utt, utt.

Aizgājām visi uz Čikāgas Piecīšiem. Ievāns pilnīgi kopē Tavu kaleidoskopa stilu

un ir viens no viņu labākiem. Alberts (Legzdīņš) plēš tikpat sūdīgus jokus kā vienmēr, lai gan bija komponējis un pats dziedāja dažas labas un sentimentālas dziesmas. (...)

Būdiņu svētki izdevās visumā pieklājīgi. Vismaz Royal York (svētku viesnīca) netika pilnīgi izdemolēta, kā tas letiņiem pieņemts. (Demolētāji ir jaunieši). Svētku ballei bija pat policijas apsardzība. (...)

Šovakar vedīšu abus tautiešus uz Brockvilli un tad rītā uz Mirabell'u (lidlauku ziemeļos no Montreālas), lai tad uzkrāmētu viņus uz Aeroflot lidmašīnas uz Maskavu. Tālāk viņi brauks ar naktsvilcienu uz Rīgu, aiz tā iemesla, ka lidojot starp Maskavu-Rīgu, koferi ne reti pazūd. Vismaz vilcienā varot sēdēt koferim virsū.

Uz dziesmu svētkiem no Latvijas gan 400 cilvēku vietā (kori, t. dejas) atbrauca tikai apm. 100. Bija pat jāmaina programmas un izpildītāji. Ir, protams, dažādas aizkulisēs un minējumi. Pēdējā ziņa vēsta, ka dziesmu svētki esot iekrituši par \$200.000.

Raimonds Pauls neatbrauca, jo esot nāvīgi skops, un dziesmu sv. komiteja viņam ceļa naudu nepiedāvāja.

Trīnes grēki, par spīti visam, izdevās labi, varbūt pat labāk nekā paši bijām gaidījuši. Labi apmeklētas izrādes. Pēdējā dabūjām klanīties neskaitāmas reizes. (Priekšskars gāja augšā, lejā vismaz 5 reizes). Pārsteidzošā kārtā pat pirmizrāde, kas bija dienas izrāde, izdevās labi. Puķes.

Siliņi uzgāzās uz skatuves. Brigita man piešķīra rozes un publiski sāka bučot. Laimonis, protams, bučoja meitenes, lai gan mani apkampa un deklarēja (ne jau publiski), ka es esot aktieris "ar pautiem". Vēlāk šis "citāts" tika pārķerts no Mirdzas, kura to dokumentēja kādā dzejoļu grāmatā, kas man tika piešķirta. (...)

"Roze" Laimonim neko neizdevās. Arī Ilze Rūdolfa no Nacionālā teātra nebija pārliecinoša. Skatīties varēja. (...)

Uz Rubesas izrādi neviens negribēja iet. Tai vietā piedzērāties un aizgājām uz balli. Viņa no Aspazijas "Atriebējas" esot iztaisījusi kaut ko abstrakti banālu. Tā kā viņi spēlēja 3 dienas paralēli mūsu izrādēm, tad dzirdējām daudz spriedumu no tiem, kas izrādi bija redzējuši.

Starp citu Mirdza Melkerte (Bostona) bija atļāvusies Baņutu uzrunāt uz "tu". Pēdējā norādījusi, ka viņu jāsaucot uz "jūs". Laikam sakāpis galvā. "Kabatas" aktieri kā tādi esot bijuši labi. (...)

Mēs ar Gunāru funkterijam, vai nedarīt tāpat kā citiem un ar 3-4 cilvēku sastāvu spēlēt, piem., Smilga muzejā Rīgā 1992. gadā. Tad jau Gunārs ir penzijā un brauks uz Latviju strādāt ar "Kabatu" un pasniegt lekcijas (arī iestudējumus) konservatorijā, Ķimeles vadītā teātra skolā. Tā kā mēs ar Ilgu neesam Latvijā bijuši, kaut kad būs jābrauc.

Mūsu kušete ir atkal atbrīvojusies, un fridžs sāk lēnām uzpildīties. Vari droši braukt uz mūsu pusi.

Čau!

Jeffe un Ilga

23. jūlijā man atraksta Jānis Žugovs un saka, ka 3x3 kustības māte Dr. Līga

Ruperte ir viņu aicinājusi rīkot 3x3 nometni Višķos. Viņš braukšot uz Austrāliju, lai piedalītos vienā no 3x3 nometnēm un mācītos, kā tās lietas jādara.

Tobrīd es vēl neapjēdzu, cik lielā mērā Žugovu Jānis un Višķi izmainīs mani dzīvi, un ka es kļūšu par daļu no 3x3 kustības Latvijā.

NEDAUDZ VĀRDOS

* 1991. g. 6. janvārī no mums šķiras SLT dibinātāja, aktrise un režisore Lita Zemgale. Viņa ir novēlējusi savu ķermeni medicīnas fakultātei, kas mums ir kā pārsteigums. Viņa paliek bez *Skaidu spilvena*. Mēs tomēr sanākam kopā uz Litas piemiņas brīdi.

* Iznākusi V. Ruņģes *Latviešu literatūras darbinieki Rietumu pasaulē*. Grāmatu ASV laidusi klajā izdevniecība *Mežābele*. Arī es tur esmu minēts.

* KD ir šogad Adelaidē. Rīcības komitejas priekšsēde Jolanta Lūse.

* Daugavpils *Tautas fronte* ir saņēmusi manu grāmatu sūtījumu.

ES CAUR SAVU OBJEKTĪVU ŅEMU DABU – BEIGTU, DZĪVU...

Adelaides latviešu jauktais koris 1991.gada 18.novembra sarīkojumā Adelaidē.
Priekšā diriģente Astra Kronīte.

Čigānietes (I. Burkovska, R. Vītiņa) sveic U. Siliņu ar ierašanos Rīgā 1990. gadu sākumā.
Attēls no U. Siliņa personīgā arhīva.

Vīri dzied Adelaides Latviešu biedrības jauktā kora 40 gadu jubilejas koncertā 1991. g. 1.jūnijā. Ēriks Biezaitis pēdējā rindā labajā pusē. Diriģē Astra Kronīte. Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

No Ērika Biezaiša vēstules Rihardam Deksnim 1991. g. 21. jūnijā:

Joprojām dziedu abos koros. Mūsu jauktajam korim (sākuma gados biju šī kora priekšnieks) šogad piepildījās 40 darba gadi – nodziedājām jubilejas koncertu un pēc tam nākošā dienā notika liels rauts. Visus šos garos gadus korim uzticīgi esam palikuši astoņi dziedātāji [Ženija Priede, Berta Burtmane, Skaidrīte Oliņa (tagad Vulfiusa), Herta Strauta, Vījulis Graudiņš, A.Veigurs, B.Osītis un Ēriks Biezaitis] un šinī sakarībā tad nu mūs godināja. Tā kā dienu iepriekš man piepildījās tādi apaļi mūža gadi, tad piedevām kora dāmas bija izcepušas lielu garšīgu krīņēli, ko visam korim dziedot man pasniedza. Nezinu, vai Tu vari saprast ko nozīmē 40 gadus nodziedāt korī – tieši pusi no mana mūža.